

RUS SİLAHLI KUVVETLERİ'NDE DEĞİŞİM

Yrd.Doç.Dr.Sait YILMAZ

1990'lı yıllar boyunca Rus Silahlı Kuvvetleri parasızlıktan çürümeye bırakılmıştı. Rusya, savunma bütçesini ve silahlı kuvvetlerinin boyutunu küçültme yolunu seçmişti. 2000 yılında iktidara gelen Vladimir Putin ile trend tersine çevrildi. Ekonomi yoluna girince 2001'de 8 milyar dolar olan savunma bütçesi 2007'de 32 milyar dolara çıktı. 2009 yılı Rus savunma bütçesi bizzat Başbakan Putin tarafından 50 milyar dolar olarak açıklandı. Rusya, bir yandan Eski Sovyetler Birliği'nin yer aldığı bölgede etkisini sürdürmeye, Doğu ile Batı arasında kendine bir yer bulmaya ve Avrupa ile iyi ilişkiler geliştirmeye çalışırken, diğer yandan NATO'nun genişlemesini frenlemeye çalışmaktadır. Rusya henüz büyük güçler arasındaki yerini garantilememiştir. Baskı gördüğü zaman Batı ile uyum göstermekte ancak diplomatik kazançlar için işbirliğinden vazgeçme tehdidinde bulunmaktadır. 2008 Ağustos'unda Gürcistan üzerinde güç kullanımı ise Rusya tehdidinin hafızalara tekrar yerleşmesine neden oldu. Rusya geçmişte olduğu gibi Batı ve Doğu arasındaki çelişkinsini Putin-Medvedev ikilisinin 'bağımsız büyük güç' olma hevesi ile aşmak istemektedir.

Rus Güvenlik Anlayışı

Rus güvenliğinin temelinde öncelikle geniş coğrafyası, stratejik konumu ve doğal kaynakları yer almaktadır. Rus milliyetçiliği ile beslenen ve elit bir tabakanın tespit ettiği; içeride tavizsiz, dışarıda acımasız Rus konseptinin vasıtası olan büyük ve güçlü bir askeri güç ise Rus güvenliğinin ana vasıtası olagelmıştır¹. 2000 yılında kabul edilen Rus Ulusal Güvenlik Konsepti; "Gerçekçi Caydırma" stratejisi ile diplomatik, ekonomik ve kuvvet kullanma dışı yöntemlere öncelik vermektedir. Ancak kabul edilemeyen tehlikeler karşısında Rus hükümeti asimetrik karşılık esasına bağlı olarak tek taraflı kuvvet kullanma hakkını saklı tutmaktadır². Rusya için ana tehdit unsurları şu şekilde sıralanmıştır³; (1) Eski Sovyet ülkelerinden yapılacak toprak istekleri. (2) Rusya sınırları yakınındaki yerel savaşlar ve silahlı çatışmalar. (3) Kitle imha silahlarının yayılması. (4) Eski Sovyet ülkelerinde yaşayan Rus vatandaşlarının hakları. (5) NATO gibi dış askeri blokların genişlemesi.

Rusya, Putin döneminde kuvvetlendirilen ve doğrudan Başkan'a bağlanan FSB vasıtası ile acımasız silahlarla desteklenen yeni taktikler ve örtülü yollar kullanmaktadır. Rusya, özellikle yakın çevresindeki petrol ve doğal gaz kaynaklarını ve güzergâhlarını kontrolüne almak, satış ve kullanım haklarını eline geçirmek için istihbarat teşkillerinin örtülü faaliyetlerinden (rüşvet, şantaj vb.) etkili şekilde yararlanmaktadır. Ukrayna'nın NATO yolundan döndürülmesi ve Gürcistan, Azerbaycan gibi Batıya meyilli ülkelerin frenlenmesi istihbaratın örtülü taktikleri ile sağlanmaktadır. Rusya'nın örtülü savaşları yakın gelecekte Batının genişleme politikalarına tepki olarak Bosna-Hersek, Kırım, Abhazy, Güney Osetya ve Azerbaycan'da önemli çatışmaları tetikleyebilir ve harita değişikliklerine yol açabilir.

Bugünkü Rus Silahlı Kuvvetleri

Rus Silahlı Kuvvetleri; Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinden meydana gelmektedir. Bu kuvvetlerden bağımsız askeri teşkiller ise; Stratejik Füze Birlikleri, Askeri Uzay Kuvvetleri ve Hava İndirme Birlikleridir. Kara Kuvvetleri altı askeri bölgede konuşlanmıştır;

¹ George Kolt: "Roots of Russian National Security", Edt. Michael H. Crutcher: "Russain National Security Perceptions, Policies, and Prospects", US Army War College, (Carlisle, 2001), p.2.

² Putin'in Federal Meclise 10 Mayıs 2006 tarihinde yaptığı konuşma. www.president.ru

³ Christopher Bluth: "Russian Military Forces: Ambitions, Capabilities, and Constraints", in Security Dilemmas in Russia and Euroasia, ed. Roy Allison and Christopher Bluth, Royal Institute of International Affairs, (London 1998), p.69.

Moskova, Leningrad, Kuzey Kafkasya, Privolzhsk Ural, Sibiry ve Uzak Doğu. Deniz Kuvvetleri; Baltık, Pasifik, Kuzey ve Karadeniz donanmalarından oluşmaktadır. Ukrayna, 2005 yılında Rus Deniz Kuvvetlerine Sivastopol'de 2017 yılına kadar birkaç üs kurma izni verdi. Kaliningrad özel bölgesi Baltık Filosu'na bağlı olup burada 11. Muhafız Ordusu ve bir Havacılık Alayı bulunmaktadır. 2006 yılı itibarı ile Rus Silahlı kuvvetleri aktif mevcudu 1.037.000'dir⁴. Rusya, ulusal gelirin yeterli olmaması ve azalan nüfusu nedeni ile daha çok nükleer caydırıcılığına ağırlık verme eğilimindedir⁵. Rus stratejik caydırma kuvvetleri 129.000 kişilik personeli ile 15 nükleer denizaltıda yer alan 216 füze ve 30.000 kişilik stratejik füze kuvvetinin kullandığı 570 ICBM'den oluşmaktadır⁶.

Konvansiyonel olarak Rusya çok büyük bir silahlı kuvvetlere sahiptir ancak kabiliyet bakımından zayıftır. Konvansiyonel alanda ABD ile yarışabilir ama denizaltı alanında yarışamaz. Küresel güç projeksiyonu da oldukça zayıftır. Yapısal bir krizde olan Rus Ordusu 2003 yılından beri sistemli bir gelişme dönemine girmiş bulunmaktadır. Özellikle deniz gücünde ciddi bir zayıflık söz konusudur. Rus hava gücü daha çok orta menzil bombardıman uçakları ile taktik füzelere dayanmaktadır⁷. Rus Hava Kuvvetlerinin modernizasyonu en öncelikli konudur. Rus Silahlı Kuvvetleri, büyük ölçüde Kara Kuvvetleri ve o da 1990'lı yılların başından beri pek yenilenmeyen yaklaşık 28.000 ana muharebe tankına dayanmaktadır. Topçu mühimmatı da Soğuk Savaş döneminin senaryolarına uygundur.

Rusya'da Savunma Reformu

Rusya'da savunma reformu oldukça yavaş işlemekte ve 2011-2015 dönemi için öngörülen savunma yapısına ilişkin değişiklikleri hedeflemektedir. Yeni askeri-idari sistem; Batı, Güney ve Doğu'da üç bölgesel komutanlık (Batı Avrupa, Orta Asya ve Uzak Doğu) öngörmektedir. Rus Federasyonu'nun yeni komutanlıkları şu şekilde sıralanabilir⁸;

- Stratejik Nükleer Kuvvetler Komutanlığı (2010 yılında Vlasikha/ Moskova'da kurulacak).
- Hava ve Uzay Savunma komutanlığı (Hava Kuvvet Komutanlığı yerine 2008'de Balashikha'da kuruldu).
- Ulaştırma Komutanlığı (2010 yılında 62'nci Ordu Askeri Ulaştırma Havacılık birliği yerine kurulacak).
- Batı Komutanlığı (Leningrad ve Moskova askeri bölgelerinde konuşlandı, Avrupa ve İskandinavya'ya yönelecek).
- Güney Komutanlığı (Kuzey Kafkasya ve Volga-Ural askeri bölgelerinde konuşlandı, Kafkasya ve Orta Asya'ya yönelecek).
- Doğu Komutanlığı (Uzak Doğu ve Sibiry askeri bölgelerinde konuşlandı, Doğu'ya yönelecek).

Rus Kuzey Donanması hariç diğer deniz unsurları filotilla yapısına dönüştürülerek ilgili bölgesel komutanlıklara bağlandı. Arktik bölgelerdeki doğal kaynaklara ilişkin çıkarların korunması için ayrı bir düzenleme üzerinde çalışılmaktadır. 2006 yılından beri Rus Genelkurmayı Leningrad Askeri Bölgesi'nden başlayarak Tugay-Kolordu seviyesinde 'Görev

⁴ International Institute for Strategic Studies: a.g.e., (2005), p.158-168.

⁵ Andrew Krepinevich: "Strategic Shocks", Center For Strategic and Budgetary Assessments, (Washington D.C., 2006), p.12.

⁶ David Halley: "Russia Seeks Safety in Nuclear Arms", Los Angeles Times, (December 4, 2004).

⁷ International Institute for Strategic Studies: a.g.e., (2005), p.158-164.

⁸ Keir Giles: "Russian Regional Commands", Conflict Studies Research Centre, (London, 2006), p.3.

Kuvvetleri' test etmeye başladı⁹. Rus ordusundaki profesyonelleşme faaliyetleri yavaş da olsa devam etmektedir. Kara Kuvvetleri % 50 oranında profesyonel hale getirilirken Deniz Kuvvetleri, İç İşleri Bakanlığı unsurları ve Sınır Muhafız Birlikleri de profesyonelleşme planındadır¹⁰. Öte yandan küçük rütbeli subay ve astsubay açığını kapatmak için sivil üniversiteler ve kolejlerde askeri merkezler açılarak profesyonel askeri kariyer teşvik edilmektedir. Subayların sosyal imkanlarının geliştirilmesi için konut edinme programı başlatıldı. Savunma Bakanlığı Rusya'nın 58 bölgesine 24 saat yayın yapan bir radyo ve televizyon yayını başlattı.

Rus Silahlı Kuvvetleri modernizasyon ve yeni silah tedarik programlarının ana hedefi nükleer caydırıcılığın idamesi ile içeride ve dışarıda yapılacak karşı terör ve özel operasyon yeteneklerinin edinilmesidir. Rus Silahlı Kuvvetlerine alınacak yeni silah, araç ve teçhizat arasında şunlar bulunmaktadır¹¹;

- Nükleer envantere her biri üç ile altı başlık taşıyan iki yeni füze; karadan atılan Topol-M (SS 27) ve denizaltıdan atılan Bulava 30 (SS-NX-30) katılacaktır¹².
- Uzayda 12 operasyonel uydusu olan ve 24'e çıkarmayı hedefleyen Rusya, ABD'nin GPS'inden daha iyi bir küresel yönlendirme sistemi için GLONASS'a özel önem vermektedir. Rusya, uzay kuvvetleri ile erken ikaz kabiliyetini; radara dayalı sistemden kurtarmayı hedeflemektedir.
- Kara Kuvvetleri için 170 adet modern zırhlı araç; 30 adet T-90 ana muharebe tankı, 40 adet hafif piyade muharebe aracı, 125 zırhlı muharebe aracı (BTR 80 ve BTR 90).
- Hava Kuvvetlerine 10 adet yeni Mi-28 ve K-50 helikopteri.

Gürcistan'da alınmayan dersler

Gürcistan'a yapılan hareket Rus Ordusundaki eksikliklerini tespit etmek için bir fırsat oldu. Savunma Bakanlığı silahlanma programında değişikliğe giderek yeni silah yerine muharebe destek sistemlerine öncelik verdi. Gürcistan'ın saldırısının başladığı ilk saatlerde verilen zayıflar ve 58. Ordu'nun harekete geçmekte zorlanması ve Gürcü birliklerin yerini tespit etmekte yaşanan güçlükler bu değişimin nedenleri oldu. Özellikle keşif sistemleri ve insansız hava araçları yönünden eksiklikler dikkati çekti. Ruslar keşif için Tupolev Tu-22M3 stratejik bombardıman uçağı göndermek zorunda kaldı. Gürcü Çok Namlulu Roket (MLRS) silahlarını susturmak için Su-25 jetleri kullanıldı ve bunların dördü düşürüldü. Böylece Afganistan'dan sonra bir kez daha Su-25 jetlerinin radara yakalanma ve yer hedeflerini tespit zafiyeti ortaya çıktı. Pek çok savunma sanayi sergisinde gösterisi yapılmış olmasına rağmen Ruslar, Gürcü topçusu ve karadan havaya füzelerine karşı uygun silahlar bulamadı.

Rus elektronik karşı tedbirlerinin de Gürcü SAM füzeleri, keşif sistemleri, radarları ve UHV haberleşmesi ile birlik muhaberesini karıştırma ve baskı altına almada yetersiz olduğu görüldü¹³. Bu sonuçlar Gürcü ordusunun modern teçhizattan yoksun olduğu bilindiğinden daha da rahatsız edici oldu. 58. Ordu gereğinden çok fazla zayıflar verdi ve teçhizat kaybetti. Rus Ordusu uzun zamandır önemli problemler yaşamaktadır. Kuzey Kafkasya Askeri

⁹ Georgyi Kasyanov: "Discharged Generals Lead Military Reform", Nezavisimoye Voyennoye Obozreniye, (March 17, 2006).

¹⁰ Nikita Petrov, Filipp Sterkin: "Airborne Troops Are To Receive Modern Equipment", www.strana.ru, (May 18, 2006).

¹¹ Nikita Kohan: "For Providing A Secure Parity", www.oborona.ru (26 Şubat 2006).

¹² Alexander Babakin: "The Retaliation Strike Is Unavoidable", Nezavisimoye Voyennoye Obozreniye (May 19, 2006).

¹³ Nikita Petrov: "Special for RIA Novosti", Moscow News, (December 4, 2008).

Bölgesi'ndeki ana muharebe tankı olan T-72'lerin gece görüş kabiliyeti yoktur. Aslında daha sofistike olan T-80 ve T-90'ların da aynı sorunu bulunmaktadır. Üstelik tankların üstündeki reaktif zırhların içinde patlayıcı olmadığından tanksavar silahlarına karşı tepki vermeyeceği bilinmektedir. Ruslar yıllardır birliklerini ve ateş sistemlerini entegre edecek bir muharebe destek sistemi eksikliği çekmektedir. Bununla beraber zafer sarhoşluğu içindeki Rus Ordusunun bu eksikleri kısa sürede tamamlaması da beklenmemektedir.